

On Sekizinci Mektub'un İkinci Mesele-i Mühimmesi hakkında bilgi verir misiniz? "Vahdet-i vücud" ile "vahdet-i şuhut" mesleği arasındaki fark nedir?

Vahdet-i vücud: Allah'ın varlığı dışında, bütün varlıkların vücudunu inkâr ederek, sadece Allah'ın varlığına nazarı teksif etmektir. **Vahdet namına kesreti, Allah namına kâinatı inkâr etme mesleğidir.**

Bu meslekte gidenleri böyle bir tarza sevkeden sebep ise, **kesret ve eşyanın Allah'a olan huzuruna mani olmasıdır.** Huzuru kazanmak için eşyanın ve kâinatın varlıklarını yok sayıyorlar. Nazarlarını sadece Allah'ın varlığına teksif ediyorlar. Hatta Allah'ın varlığında öyle fâni oluyorlar ki, onun diğer isim ve sıfatlarını bile akıllarına getirmiyorlar. Tabii bu tarz meslek, kalbî ve hissidir; akli ve muhakemevi tarzında değildir. Şayet aklen ve muhakeme ederek bu tarzı müdafaa etse, mesul olur.

Ehl-i sünnet, Allah'ın dışında, eşyanın ve mahlukatın da varlığını kabul etmiştir. **Vahdet-i vücud,** manevi yol katetme esnasında bir cezbe bir sarhoşluktur; muhakeme ve aklın iptal olmasıdır.

Allah'ın varlığının şiddetinden, diğer varlıkların zayıf vücutlarını fark edemiyor ve **"Allah'tan başka varlık yoktur"**, diyorlar.

Mesela, birisi denize bir kap su dökse, ona **"denize döktüğün suyu bana göster"** denilse, bunu gösterebilir mi? Zira bir kap su, o deniz içinde kaybolur gider. Denize hasr-ı nazar eden birisi, onun dalgalarına dalmış bir adam, **"denizden başka su yoktur"** dese hakkıdır.

Bir aynayı Güneş'e karşı tuttuğunuzda Güneş o aynada görünür. Onun nuruyla ayna da aydınlanır. O da ışık saçmaya başlar. Bu ayna şuurlu olsa, Güneş'in nurunu kalbinde taşır, ona iman eder ve kendisindeki bütün renklerin, ışığın, hararetin hep ondan geldiğini bilir, ona minnettar olur. Bu şuurlu aynanın Güneş'e doğru yaklaştığını farzedelim. Yaklaştıkça Güneş'ten daha fazla ışık alacak, daha çok parlayacak, daha fazla ısınacak, yanacaktır. Ayna Güneş'e yaklaştıkça onda, güneşin görüntüsü dışında kalan saha gittikçe azalır. Ve sonunda aynanın tamamı Güneş'in nuruyla dolar. Artık onun kalbinde başkasına yer yoktur.

Yaklaşma devam ettikçe, ışığın şiddetinden ayna kendini göremez olur. Şiddetli hararet ve nur ile kendinden geçer, istiğrak hâline girer. Artık ne kendisi kalmıştır ortada ne de ışığı. Her yanı Güneş ile sarılmış ve o, Güneş'ten başka bir şey göremez olmuştur. İşte o ayna bu halde iken, **"Güneş'ten başka birşey yoktur."** derse, bu onun manevi sarhoşluğunun ifadesidir. Bu sözü akıl ile tartmak ve ona

---

göre bir hüküm vermek doğru değildir. O bu hâlinde mazurdur, söylediğinden mesul değildir. Zira ortada mesul olacak nefis kalmamıştır.

İşte bu iki misal gibi; Allah'ın varlığında fani olmuş bir vahdetu'l- vücud mensubu, diğer mahlukatın varlıklarını fark edemiyor, eşyaya, ya yok diyor ya da *-haşa-* eşya odur, diyor. Allah'ın varlığında sarhoş oldukları ve muhakeme kalmadığı için, ondan mazur sayılmışlardır.

Yalnız, bu meslekte gidebilmek için, **mahlukatı ve eşyayı geriye atıp, yalnız Allah'a hasr-ı nazar etmek** lazımdır. Kalbinde eşyanın sevgisi yerleşmiş birisi, eşyayı inkâr edemez. Belki tersi olur. Eşya için Allah'ı inkâr etme tehlikesine maruz kalır. Zaten herkes, riski ve tehlikesi çok olan bu yolda yürüyemez.

Vahdetu's-şuhûd ise, Allah'ın haricindeki bütün masıvayı, yani eşyayı, nisyan perdesine sarıp, bir kenara atmak ve bir daha akla ve nazara getirmemek demektir. Bir nevi kâinatı unutmak ve hatıra getirmemek mesleğidir. Tıpkı kürek cezalıları gibi. Eski zamanlarda, gemilerde esirler ceza olarak kürek odasına atılır, bir daha hatıra getirilmezmiş. Aynı bunun gibi, **vahdetu's- şuhûd** salikleri de masıvayı nisyan odasına atıyorlar... Allah'a olan huzuru ancak eşyayı nisyanına atmak ile temin ediyorlar. Ama **eşyanın vücudunu inkâr etmiyorlar, sadece nisyan zindanına hapsediyorlar.**

Vahdetu'l-vücutta eşya tamamen inkâr ediliyordu; **vahdetu's-şuhûtta** ise, sadece unutmak ve hatıra getirmemek esası var. **Vahdetu'l-vücutta** mahv ve sekir, yani kendini tamamen yok saymak ve manevî olarak kendinden geçme hali hâkimdir. **Vahdetu's-şuhutta** ise, sahve ve fark, yani kendi varlık bilincinde olmak ve Allah'ın varlığı ile eşyanın varlığını fark etme durumu hâkimdir.

Vahdetu'l-vücut, riski çok, gidilmesi zor bir yoldur. **Vahdetu's-şuhûd ise,** nispeten riski yok, herkesin gidebileceği bir yoldur. Ama her iki meslek de nakıs olup, **velayet-i kübra** olan sahabe mesleğine yetişmiyor...